

Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Hinduizm: *Hint Yıldızı* ve *Mihracenin İntikamı* Örneği*

Mahir KARACAR

Arş. Gör. Dr.

Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ORCID: 0000-0003-0999-8949

karacar22@hotmail.com

Öz

Cumhuriyet Dönemi Türk romanı konu çeşitliliği bakımından son derece zengindir. Her dönemde belirli konular ön plana çıksa da genel olarak yazarlar okuyucuların ilgisini çekmek için farklı ve sıra dışı konulara yönelmeye çalışmıştır. Bu konular arasında belki de en ilgi çekici olanlardan biri de Hindistan'ı konu alan romanlardır. Okuyucuların görmedikleri ve hakkında pek de fikir sahibi olmadıkları bu renkli coğrafya yazar ve okurlara cazip görünmüştür. İşin içine Hindu inancı ve felsefesi de katılınca konu iyice farklı ve sıra dışı bir hâl almaya başlamıştır. Çalışmamız 1929-1933 tarihleri arasında yazılan romanlarda Hinduizm konusuna odaklanmıştır. Bahsedilen dönem daha önce inanç özellikle de Hinduizm bağlamında incelenmediği için çalışmada bu dönem ele alınmıştır. Böylece beş yıllık bir süre üzerinden Erken Cumhuriyet Dönemi hakkında bir fikir yürütülmeye çalışılmıştır. İncelenen romanlar arasında İskender Fahrettin Sertelli'nin *Hint Yıldızı* ve Ali Kemal Meram'ın *Mihracenin İntikamı* romanında Hinduizm ile ilgili unsurlara rastlanmıştır. Özellikle de İskender Fahrettin'in *Hint Yıldızı* adlı eseri romandan ziyade adeta bir ansiklopedi gibi Hindistan'ın dinî, tarihi, coğrafyası hakkında geniş bilgiler vermektedir. A. K. Meram'ın *Mihracenin İntikamı* romanında da Hindistan'dan Fransa'ya uzanan bir seyahat ile bu iki ülke arasındaki farklılıklar ve medeniyet çatışmaları ele alınmıştır. Dolayısıyla bu romanda da Hinduizm ile ilgili bilgiler az da olsa yer almaktadır. Siyasi ve sosyal farklılaşmanın had safhada olduğu ve bunun yansımalarının romanda kuvvetle hissedildiği bir dönemde yazarların romanlarında Hindistan'ı ve inanç unsurlarını işlemeleri tamamen okurun ilgisini çekmek ve daha fazla okunmayı hedeflemeleriyle doğrudan ilgilidir. Ayrıca İskender Fahrettin Sertelli'nin bu konuyu ele almasında bilgi birikimini gösterme çabası da hissedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Roman, Erken Cumhuriyet Dönemi, Hinduizm, İskender Fahrettin Sertelli, A. K. Meram.

* Bu makale, "Türk Romanında Din ve İnanç Algısı (1929-1933)" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Hinduism In Republic Era In Turkish Literature: The Example Of Hint Yıldızı And Mihracenin İntikamı

Abstract

Turkish novel in the Republican Era is vibrant concerning the diversity of subject. In every period, although specific topics are at the forefront, in general, writers have sought to address diverse and extraordinary issues in order to attract readers' attention. Perhaps one of the most interesting among these novel subjects is Indian. This colourful geography, where readers have not seen and have little idea about, be attractive to writers and readers. When Hinduism and philosophy are involved in it, the subject has begun to take a different and unusual form. Our study has been focused on the issue of Hinduism in the novels written between 1929 and 1933. The mentioned era has been touched upon in the study since it hasn't been examined before in the context of belief, particularly Hinduism. Thus, an idea of the Early Republican Period was sought over five years. Among the examined novels, the elements of Hinduism were found in Iskender Fahrettin Sertelli's *Hint Yıldızı* (Indian Star) and Ali Kemal Meram's *Mihrace'nin İntikamı* (Mihrace's Revenge) novels. In particular, Iskender Fahrettin's *Hint Yıldızı* gives a wide range of information about the religion, history and geography of India, almost like an encyclopaedia. In A. K. Meram's novel *Mihrace'nin İntikamı*, travel from India to France, the differences between the two countries and the clash of civilizations are discussed. Therefore, there is also a little amount of information about Hinduism in this novel. The writers' engaging in India and belief elements in a period when the political and social differentiation was overwhelming and its reflection is felt strongly in the novels, is directly relevant to attracting the readers and aiming to be read more. In addition, in Iskender Fahrettin Sertelli's efforts of handling this issue, showing his knowledge regarding this subject is also felt.

Keywords: Novel, Early Republican Period, Hinduism, Iskender Fahrettin Sertelli, A. K. Meram.

GİRİŞ

Cumhuriyet Dönemi Türk romanı konu anlamında zengin bir yelpazeye sahiptir. Bu bağlamda Türk romanında 1923'ten günümüze kadar neredeyse işlenmeyen konu yok gibidir. Erken Cumhuriyet Dönemi olarak bilinen 1923-1938 arası dönemde de romanlarda konu çeşitliliği dikkat çekmektedir. İncelememize konu olan beş yıllık dönemde (1929-1933) ağırlıklı olarak popüler aşk romanlarının okuyucu ile bulunduğu görülmektedir. Burhan Cahit Morkaya, Etem İzzet Benice, Güzide Sabri, Halide Nusret Zorlutuna, Mahmut Yesari, Mebrure Hurşit Alevok, Muazzez Tahsin Berkant, Selâmi İzzet Sedes, Şükûfe Nihal Başar gibi yazarların kaleme aldığı romanlar dönemin roman yapısını bu yönüyle bir bakıma gözler önüne sermektedir. Sonraki dönemlerde unutulmuş ve çoğu tek baskı yapan bu romanların temel konusu kadın-erkek ilişkileridir ve romanlarda bu konu üzerinden dönemin eğlence hayatı ve değişen sosyo-kültürel yapı ele alınmıştır. Kurgu ve teknik olarak herhangi bir orijinallik ortaya koyamayan bu tür romanların etkisi de ancak kendi dönemleri ile sınırlı olmuştur.

Popüler aşk romanlarının revaçta olduğu bu dönemde tarihî olaylar, özellikle Kurtuluş Savaşı romancıların sıkça başvurduğu konulardandır. Örneğin İskender Fahrettin ve Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun imzasını taşıyan tarihî romanlarda Türk tarihi, Orta Asya'dan başlanarak ele alınmıştır. Milli Mücadele dönemini anlatan romanlarda ise Türk milletinin kazandığı büyük zafer ve cephe gerisinde yaşanan sıkıntılar dikkatlere sunulmuştur. A. Adnan'ın *Ateş Hattı* (1933), Burhan Cahit Morkaya'nın *Gazinin 4 Süvarisi* (1932), *İzmir'in Romanı* (1931) ve *Yüzbaşı Celal* (1933) romanları, Cemil Cahit Cem'in *Vatan Aşkı* (1932), Etem İzzet Benice'nin *Aşk Güneşi* (1930), *On Yılın Romanı* (1933), Güney Halim'in *Gökmen* (1932), Mehmet Rauf'un *Kurtuluş (Halâs)* (1929), Memduh Necati'nin *Dilek* (1932) romanı Milli Mücadele dönemini konu almaktadır. Bu romanların tek ortak noktası konuları değildir. Romanların bakış açıları ve işledikleri tez de aynıdır. Romanlarda kendini gösteren bu benzeşme dönemin siyasi ve sosyal yapısı ile yakından ilgilidir. Kurtuluş Savaşı'nın yeni kazanıldığı, inkılapların yapıldığı ve hatta devlet yapısının değiştiği bir dönemde sanatçıların takındıkları tutum da bu doğrultudadır. Bu döneme bakıldığında genel olarak "Cumhuriyet nesline mensup yazar ve şairlerin büyük bir kısmı cumhuriyetin ve rejimin yerleşmesi, kökleşmesi için çeşitli çabalar göstermiştir" (Çıkla, 2007: 57). Berna Moran'ın da belirttiği gibi 1950'ye kadar hayata resmî ideolojinin çerçevesinden bakan (Moran, 2003: 14) sanatçıların ortaya koydukları ürünler yeni bir edebiyat kanonunun önünü açmıştır. Araştırmacıların "Kemalist kanon" veya "inkılap kanonu" olarak ifade ettiği bu yaklaşım dönemin yöneticilerinin teşvikleri ile iyice yer edinmiştir. Cevdet Kudret'in deyişiyle "devletçe korunup rahat yaşama olanakları elde ettikleri için, iktidarın istek ve tutumuna uymak zorunda bulunan bu sanatçıların" (Solok, 2009: 13) ortaya koydukları eserlerle şekillendirdikleri "inkılap kanonu" özellikle 1920-1950 tarihleri arasında sanat ve kültür hayatında önemli bir rol oynamıştır (Özgün, 2017: 561). Bu dönemde "Kemalist bir kanon yaratılması yönünde pratik, teorik ve

manipülatif çabalar gösteril[mesi]" (Türkeş, 2002: 425) sonucunda romanların tek bir konuya yoğunlaştığı düşünülse de daha önce de belirtildiği gibi bu dönemde farklı konularda romanların da kaleme alındığı görülmektedir. Özellikle de bu dönemde iki romanda Hindistan ve Hinduizm gibi kavramların ele alınmış olması bu dönem romanlarının konu çeşitliliği açısından zenginliğini göstermektedir.

Hinduizm'in Cumhuriyet Dönemi Türk Romanına Yansımaları (1929-1933)

Yaklaşık sekiz yüz milyon insanın inandığı Hinduizm (Kaya, 2011: 7) "büyük ölçüde Brahmanizm, kısmen de paganizm, Budizm ve Jainizm gibi Hindistan'ın yerel inançlarının sentezi mahiyetinde bir dini sistem görünümündedir" (Demirci, 1998: 113). Birden çok dini sistemin kaynaşması ile ortaya çıkan Hinduizm bu nedenle oluşum süreci açısından çeşitli dönemlere ayrılmıştır. Kürşat Demirci'nin dört dönemde incelediği (Demirci, 1998: 113) Hinduizm'in "Vedalar Dönemi" olarak da bilinen ilk dönemi Brahmanizm'in doğuşu ile başlamıştır. Brahmanizm ise Hindistan'da farklı toplulukların ve inançların kaynaşması sonucu doğmuştur. M.Ö. 2000-1500 yılları arasında Hindistan'ın Arî topluluğu tarafından işgal edilmesiyle yerli dinler ve Arîlerin dinlerinin sentezi Veda metinlerinin doğmasına yol açmıştır. Brahmanizm veya "Vedizm" kaynağını bu metinlerden almıştır (Tümer, 1992: 329). "Sentez Dönemi" denilen ikinci safha ise M.Ö. III. yüzyılda başlamıştır. Bu dönemde yeni bir din olan Budizm ile karşılaşan Brahmanizm yerel dinlerle ve Budizm ile kaynaşmıştır. Böylece bazı hayvanların ve mekânların kutsal sayılması, canlıların öldürülmemesi, inziva ve yoga gibi yeni inanışlar Brahmanizm'e dâhil olmuştur. I. yüzyıldan sonra da "Modern Hinduizm Dönemi" başlamıştır (Demirci, 1998: 113).

Hinduizm'de bireyler mensup oldukları kastın düzenine göre dini görevlerini yerine getirmektedir. Özellikle "kama (meşrû cinsel haz)", "artha (bilgelik)" ve "dharma (iyilik)" üzerine kurulan ahlakî kurallar gündelik hayatı düzenlemektedir. Bu ahlakî kuralların yanı sıra Hinduizm'de diğer dinlerde olduğu gibi bir ibadet sistemi de mevcuttur. Söz gelimi kurban ibadeti Hinduizm'de önemli bir yer tutmaktadır. Hinduizm'de gündelik ibadetler evlerde yapılırken kurban ibadeti tapınaklarda yerine getirilmektedir (Demirci, 1998: 116). Tıpkı kurban ibadeti gibi hacc ibadeti de Hindular arasında yaygındır. Hindistan'da binlerce hacc merkezi olmasına rağmen geleneksel olarak Hindu hacılar hacc ziyaretine Ganj Nehrin'de başlayıp Benares'te bu yolculuğu sonlandırır (Taşpınar, 2014: 33). Ayrıca insanı huzura erdirdiğine inanılan "Karma yoga", "Jnana yoga" ve "Bakti yoga" gibi ruhsal disiplinler de Hindu ibadetleri arasında yer almaktadır (Demirci, 1998: 116).

Yukarıda da belirtildiği gibi Hinduizm'in temel kaynağını Brahmanizm oluşturmuştur. Brahmanizm ise Brahman kavramı üzerine kurulmuştur. Brahman, Hindu kutsal metinleri olan Upanişadlar'da "Aşkın Brahman" ve "İçkin Brahman" olmak üzere ikiye ayrılmıştır. "Aşkın Brahman" anlaşılabilir ve sözcüklerle ifade edilemez. Onun için mekân kavramından bahsedilemez. O her yerde vardır ve onun için doğu, batı, kuzey, güney gibi yönler yoktur. O bir ve sonsuzdur. Onun için

zamandan da bahsedilemez, o geçmişte de vardı ve gelecekte de var olacaktır. O şuur, bilgi ve ışıktır. “İçkin Brahman” ise nitelikleri olan ve evrene hükmeden “Efendi”dir. O yarattığı her şeyi kontrol altında tutar ve bunların düzenini sağlar. O da yarattıklarının yanında yaşar ve onları yönetir; ancak yaratılanlar onu fark edemez. Onun görevi yaratmak, korumak ve yok etmektir (Nikhilanda, 2003: 28-33). Bu açıklamalardan Brahman kavramının tanrı olarak düşünüldüğünü söyleyebiliriz. Nitekim Günay Tümer de “Brahman kavramı zamanla önem kazanıp her şeyin özünü ifade etmeye başlamış, dünyaya şekil ve düzen vermesi sebebiyle bir ilah olarak kişiselleştirilmiş ve kelimenin müzekker şekli olan brahman yaratıcı tanrının adı olmuştur” (Tümer, 1992: 329) demektedir.

Yukarıda kısaca tanıtılan Hinduizm inancı ve var ettiği yaşam biçiminin Türk romanına yansımalarına pek rastlanılmamaktadır. Bunun başlıca nedeni iki toplumun birbirinden uzak olması ve etkileşimin daha sınırlı olmasıdır. Bununla birlikte 1929-1933 yılları arasında İskender Fahrettin Sertelli'nin *Hint Yıldızı* romanı ve A. K. Meram'ın *Mihracenin İntikamı* romanlarında Hinduizm inancı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Özellikle de *Hint Yıldızı* romanında mekân Hindistan'dır ve olaylar burada cereyan etmektedir. Bu nedenle romanda Hinduizm ile ilgili bilgiler de yer almaktadır. İskender Fahrettin Sertelli'nin *Hint Yıldızı* romanında yirminci yüzyılın başında Hindistan'da geçen bir aşk macerası anlatılmaktadır. Romanın başkahramanı Seyit Ali 1916'da Filistin'de İngilizlere esir düşmüş ve Hindistan'a gönderilmiştir. Seyit Ali Hindistan'da İngilizler tarafından casus olarak görevlendirmiş ve Bombay'da bir mihracenin konağına Arapça hocası olarak sokulmuştur. Seyit Ali, Arapça dersi vermeye başladığı Yogoda'nın güzelliğinden etkilendiğinden ve Hintlilerin özgür kalmasını istediğinden İngilizlere casusluk yapmamıştır. Bunun üzerine İngilizler Seyit Ali'yi öldürmek istemiştir. Neticede Seyit Ali, Lamaya'nın sayesinde İngilizlerin elinden kurtulmuş ve yanına Yogoda'yı da alarak Lamaya'nın köyüne gitmiştir. Köye vardıklarında köylüler ve kabile reisi Seyit Ali ve sevgilisi Yogoda'yı bağrılarına basmıştır. Ancak Lamaya'nın kız kardeşi Nita, Seyit Ali'ye âşık olduğundan zehirli iğne ile Yogoda'yı kör etmiştir. Nita, Yogoda'yı tamamen ortadan kaldırmak için onu bir kaplanın yuvasına atıp kabile reisine Yogoda'yı Seyit Ali'nin öldürdüğünü söylemiştir. Seyit Ali, Yogoda'nın öldüğünü ve kabile reisinin de kendisini öldüreceğini öğrenince oradan kaçıp Bombay'a dönmüştür. Seyit Ali Bombay'da mütareke yapıldığını öğrenince evine dönmek üzere bir gemiye binmiştir.

A. K. Meram'ın *Mihracenin İntikamı* romanının hemen başında Müslümanlığa kısaca değinilmiş olsa da romanın başkahramanı Lala Sahib Mirza ve karısı Sara Hindu inancına mensuptur. Romanın en önemli iki kahramanının Hindu inancına mensup olmasına rağmen romanda Hinduizm ile ilgili unsurlar *Hint Yıldızı* romanına göre daha sınırlıdır. Yasak aşkın ele alındığı romanda Hint Mihracelerinden Lala Sahib Mirza ve karısı Sara Fransa'ya bir seyahat düzenlemiştir. Normalde çok tutucu olan Lala Sahib Mirza bu seyahatte karısından Avrupalılar gibi rahat davranmasını istemiştir. Kocasının tavsiyelerine uyan Sara

durumu biraz daha da ileri götürerek Fransa’da eğlence hayatına girmiş ve Rames adlı bir şair ile aşk yaşamaya başlamıştır. Lala Sahib Mirza olaylardan haberdar olunca karısını yanına alarak Hindistan’a dönmeye karar vermiştir. İntikam ateşi ile yanıp tutuşan Lala Sahib Mirza, karsısının sevgilisi Şair Rames’i de Hindistan’a davet ederek intikam planını devreye sokmuştur. Neticede Hindistan’da karısına ve sevgilisi Şair Rames’e büyük bir ceza vererek ikisinden intikamını almıştır.

Ele alınan romanlarda Hinduizm ile ilgili karşılaşılan ilk unsur Brahman inancıdır. İskender Fahrettin’in *Hint Yıldızı* romanının hemen başında Hinduizm’in kaynağı olan Brahman inancı hakkında şu değerlendirmeler yapılmıştır:

“Zaten Brahma mezhebi: Hayattan müteneffir insanlara mahsus bir mezheptir. Eskiden Hintliler mabutlara ilâheler ve hediyelerle ibadet ederken, Brahmanlar insanın bütün gününü işgal edecek âdetler ve ibadetler icat ederlerdi.

Meselâ ibadet merasiminde, dualarda, apdestlerde, nezirlerde, elbise ve zinetlerde, yemede ve içmede, yatmada ve kalkmada, giyinmede ve soyunmada riayet edilecek bir çok ahkâmı diniye çıkarmışlardı. Gerçi bugünkü Brahmanlar bu derece mutaassıp ve müşkülpesent değillerse de, eski itiyatların bir çoğuna elan riayetkârdırlar.” (Sertelli, 1932: 15).

Romanda yer alan bu ifadeler Brahman inancının dolayısıyla Hinduizm’in mahiyeti ile ilgilidir. Yukarıda da belirtildiği gibi diğer inanışlarda olduğu gibi Hinduizm’de de bir ibadet sistemi söz konusudur. Romanda yer verilen dua, abdest ve kurban bu ibadet sisteminin bir parçasıdır. Ayrıca romanda Brahma mezhebinden söz edilerek bu mezhebin kuralcı ve hayattan hoşlanmadığının altı çizilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi Hinduizm Brahman inancından teşekkül etmiştir. Romanda dile getirilen bu bölüm bu gerçekliği akla getirmektedir.

Romanlarda Hinduizm bağlamında ele alınan önemli bir konu da kutsal metinlerdir. Hindu kutsal metinleri genel olarak Şrutiler ve Smiritiler olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Bunlardan Şrutiler vahye, Smiritiler geleneğe dayanmaktadır (Demirci, 1998: 114). Şrutiler denilince akla gelen ilk metinler Veda’lardır. Ayrıca Brâhmanalar, Aranyakalar ve Upanishadlar da bu gruba alınabilir (Kaya, 2011: 48). Vegandalar, Dharma Sutra ve Dharma Şastralar, Puranalar, Destanlar ve Tantralar ise Smriti grubuna girmektedir (Demirci, 1998: 114-115). İncelenen romanlar arasında sadece İskender Fahrettin Sertelli’nin *Hint Yıldızı* romanında Brahman inancının önemli bir unsuru olan Rig Veda’ya yer verildiği görülmektedir. Romanda Seyit Ali ve Yogoda, mihracenin konağından kaçınca Lamaya’nın köyüne gitmek üzere yola koyulmuşlardır. Yol üzerinde geçtikleri bir köyde gördükleri Brahmanlara ait bir anıtta Rig Veda’dan alınan şu ifadeler yer almaktadır:

“Bidayette mahluk, gayrı mahluk hiç bir şey mevcut değildi. Feza, hava, sema, deniz, hiç bir şey yoktu. O zamanlar mahfazai kâinat acaba nerelerde idi? Denizlerin dalgaları, semanın derinlikleri acaba nerelerde ihtifa eylemişlerdi? Varlık ve yokluk, gece ve gündüz yoktu. Yalnız o; zâtı yine

kendinde mevcut olan o mevcuttu. Bidayeti hilkatte, karanlıklar karanlıkla mestur, dalgalar sakin ve eşya hercümerç iken, bu keşmekeşi anasır içinde yalnız o vardı. Allah vardı.. İşte bütün mevcudatı onun nefhai kudreti halk etti. Fakat bu hıfayaya vakıf olan var mıdır? Bu mevcudat nedir? Hilkat ne demektir? Bu mecmuat hilkatın istinatgâhı yalnız o ise, onu neden tanımıyoruz? Hilkatın hakikatini halıktan başka kim bilir? Bütün bu mevcudat ondan başka bir kuvvete istinat eder mi? ” (Sertelli, 1932: 210-211).

Yazarın Rig Veda’da geçtiğini söylediği bu bölümde varlık sorununa değinilmiştir. Tıpkı tasavvuf felsefesinde olduğu gibi burada da hiçbir şey yokken sadece yaratıcının var olduğunun altı çizilmiştir. Romanda Seyit Ali ve Yogoda’nın bu anıta rastlaması da son derece manidardır. Bu anıt adeta iki roman kahramanına kim olduklarını ve nereden geldiklerini hatırlatmak istemektedir. Savaş esiri olan Seyit Ali sıra dışı maceralardan geçerek bir mihracenin kızı olan Yogoda ile bilinmez bir sona doğru yol almaktadır. Birbirinden çok farklı olan bu iki kahraman tek ortak paydaları olan aşklarının verdiği güçle Lamaya’nın köyüne gitmektedir.

Seyit Ali ve Yogoda’nın Ramayana Harabelerinde gördükleri bir başka anıtta ise bir genç kızın ağzından anlatılan şu ifadeler yer almaktadır:

“- ‘Fecir bizi duaya davet ediyor.. Güneşin kapılarını açıyor.. Dünyaya mavi, sarı, penbe ziyalar saçıyor.. Bütün cihanı, bütün mevcudatı nurlara gark ediyor. Kalkalım, gözlerimizi, ayaklarımızı yıkayıp mabudun huzuruna gidelim. Hayattan istifade etmeği öğrenmek ve arzın ganaimini toplamak için fecirden evvel kalkmalıyız.. Mabut, bizi tenbel ve kabiliyetsiz görürse, bu ganaimelâyık olmadığımızı hükmeder. Ben bir zengin kızı idim. Bir kasırga memleketimi ve yuvamı, anamı, kardeşlerimi ve sevgilimi diyarı ademe götürdü.. Ben bu ıssız harabede bir baykuş gibi yalnız kaldım. Şimdi alnımı vahşi rüzgârlardan başka bir şey okşamıyor. Gerçek ben de tenbelliğimin cezasını çekiyorum!’” (Sertelli, 1932: 211-212).

Çalışmanın tavsiye edildiği bu bölümde ise Hinduizm’in ahlak anlayışı işlenmiştir. Metinde zengin bir kızın her şeyini yitirerek yapayalnız kalması Yogoda’nın hikâyesi ile örtüşmektedir. Bu yönü ile bir bakıma bu kutsal metin üzerinden Yogoda’ya sabır ve metanet telkin edilmektedir. Romanda anıtta yer alan bu hikâyenin hangi dini eserden alındığı belirtilmemiştir. Bununla birlikte hikâyede anlatılanlardan bu anıtın da ya Rig Veda ya da başka bir kutsal Hindu metninden alındığı sanılmaktadır.

İncelenen romanlarda Hinduizm bağlamında ele alınan bir diğer konu Hindu Tanrı’larıdır. Hindu inancında önemli bir yer tutan Tanrı anlayışı Veda metinlerinde işlenmiştir. Veda’larda çok sayıda tanrıdan bahsedilmekle beraber Brahma, Vişnu ve Şiva üçlüsü yaratma, koruma ve yok etmeyi simgeleyen Tanrı’lardır (Tümer, 1992: 329-330). Bunların yanı sıra fil başlı bir yaratık olarak tasvir edilen Ganeşa, maymun Hanumân, Soma, Gökyüzü Tanrısı İndra, Ateş Tanrısı Agni, Güneş Tanrısı Sûrya, Okyanus Tanrısı Varuna, Rüzgâr Tanrısı Vâyü, Kutsal Mimarî Tanrısı Vişvakarma, Ölüm Tanrısı Yama gibi tanrılar mevcuttur (Kaya, 2011: 25-

30). İncelenen eserler arasında hem *Mihracenin İntikamı* hem de *Hint Yıldızı* romanının Hindu Tanrı'larına geniş yer verdiği görülmektedir.

A.K. Meram'ın *Mihracenin İntikamı* romanında Hint Mihracelerinden Lala Sahib Mirza zengin olduğu kadar halkına karşı müşfik bir kişi olarak tanıtılmıştır. Mihracenin önemli özelliklerinden biri de tebaasındaki bütün kesimlere karşı hoşgörülü davranmasıdır. Hem Müslüman hem de Hinduların yaşadığı Hindistan'da mihrace bu iki gruba da itina ile yaklaşmaktadır. Mihracenin bu hoşgörüsü romanda Hindu tanrılarında Vişnu ve Brahma'ya gösterdiği saygı ile dile getirilmiştir (Meram: 4). Mihracenin karısı Sara da Fransa'ya seyahatinin gerçekleşmiş olmasından dolayı çok mutludur. Bu mutluluğunu Vişnu'ya dua ederek göstermektedir (Meram: 9). Sara uzun süre bu seyahatin özlemini duymuştur. Ona göre bu hayalinin gerçekleşmiş olması Tanrı Vişnu'nun sayesinde. Bu büyük iltifattan dolayı Sara inancı gereği Vişnu'ya şükranlarını sunmaktan geri durmamıştır. Yine aynı romanda Sara ve sevgilisi Şair Rames gizli gizli buluştukları bir gece gizlenmek isterken kendilerini bir mabette bulmuşlardır. Bu mabette "*Brahmanın –belki de altından- bir heykeli vardı[r]*" (Meram: 87). Yasak aşk yaşayan iki sevgilinin gizlenmek için bir mabede sığınmaları ve karşılarında Brahma'nın heykelini bulmaları son derece manidardır. Bu olay adeta okura günahkârların bile korunmak için mabetlerden yardım isteyecekleri ve her şeyin tanrı tarafından görüldüğü mesajını vermektedir.

İskender Fahrettin Sertelli'nin *Hint Yıldızı* romanında ise Hint tanrılarında İndra'ya yer verilmiştir. Romanda Seyit Ali, kendisini ve Kaptan Tomson'u zehirlemek isteyen Hintli şoförleri Tari'nin kaçtığını öğrenince kendisine bu haberi veren uşağa Tari'yi kimin kurtardığını sormuş, uşak "*- İndira*" (Sertelli, 1932: 82) yanıtını vermiştir. Gökyüzü tanrısının burada anılması romanın kurgusu gereğidir. Aynı romanda file de kutsallık atfedildiği görülmektedir. Nitekim Seyit Ali Lamaya'nın köyünde dolaşırken "*Başımı sağ tarafa çevirdiğim zaman, hey şeyden evvel mukaddes fili gördüm*" (Sertelli, 1932: 285) demektedir. Bu ifadelerden Lamaya'nın köyünde yaşayan insanların bahsi geçen fili kutsal saydıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca Lamaya da Seyit Ali'ye bu file ilgili şu bilgileri vermiştir:

"- 'Mukaddes ormanda (Muya) nin muhafızı ve mabutların en ihtiyarı olan bir fil vardır. Bu fil bir çok mabutlar doğurmuştur. Bugün tamam yediyüz yaşındadır. Mukaddes filin ecdadı da sekiz yüz seneden fazla yaşamıştır. Fakat, bu fil gençliğinde bir kaza geçirdiğinden, şimdi gözleri kördür. Ona kabile reisi bir hizmetçi tahsis etmiştir. Bu hizmetçi hergün filin yemeğini götürür, suyunu verir. Fil, bacağında zincirle bağlanmıştır. Etrafına çizilen hudut haricine çıkamaz. Kabile reisi, birkaç ay hapis cezasına mahkûm ettiği kimseleri buraya gönderir. Bu mahkûmlar mukaddes filin himayesi altında toprağa gömülerek müddetlerini doldururlar!'" (Sertelli, 1932: 285).

Romanda bir fiilin kutsal sayılması fil başlı bir yaratık olarak tasvir edilen Hindu tanrılarında Ganeşa'yı hatırlatmaktadır.

Hint Yıldızı romanında tanrı inancı ile ilgili başka hususlara da yer verilmiştir. Örneğin bir gün mihracenin vekilharçı Seyit Ali'nin yanına giderek ona Yogoda'nın Tanrı'larına isyan ettiğini söylemiş ve bu yüzden babası tarafından cezalandırılacağını anlatmıştır. Seyit Ali vekilharçtan isyanın mahiyetini sormuş ve Yogoda'nın bir yabancıya âşık olduğu cevabını almıştır. Vekilharç kendi "mabut"larının çok tutucu olduğunu ve kendisine tapmayanlarla münasebeti kabul etmeyeceğini söyleyerek Yogoda'nın büyük bir hata yaptığını anlatmaya çalışmıştır (Sertelli, 1932: 159-160). Mihracenin kızını cezalandıracak kadar katı davranmasının nedeni "mabut"larına olan bağlılığıdır. Öte yandan Hinduizm'deki kast sisteminin de göz ardı edilmemesi gerekir. Zira kastlar arasında böyle bir münasebet mümkün değildir. Ancak romanda asıl anlatılmak istenen "mabutlara" olan saygıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi Hinduizm çok tanrılı bir dindir. Bu açıdan romanda mabut ifadesinin çoğul kullanılması bilinçlidir.

Yine aynı romanda tanrılara duyulan saygının ve bağlılığın anlatıldığı bir diğer olay ise Lamaya'nın babasının Seyit Ali tarafından kurtarılmasıdır. Sarayın hizmetkârlarından Lamaya, sarayda hapsedilen babasının serbest bırakılması için Seyit Ali'den yardım isteyince Seyit Ali mihracenin yanına giderek şunları anlatmıştır:

"– Bu gece uyuduğum zaman, rüyamda evvelâ sizi gördüm. Beni kolumdan tuttunuz ve bir büyük mabede götürdünüz! Mabut uzun boynuzlarını sallıyarak üzerime yürüdü. Birdenbire korktum.. Beni boynuzlarla öldürecek zannettim. Sizden şefaât bekledim. Mabut beni uzun boylu isticvap ettikten sonra, sarayda kollarından tavana asılmış bir fakirin ölümünden kurtarılmasını emretti. Ben sarayda böyle bir kimse görmediğimi söyledim. O esnada siz yanımdan kaybolmuşunuz. Mabut bana: ' Mehraceye sor, o bilir. Şimdi gidip onu kurtaracaksın!' dedi. Saatlerce bekledim, rüyamı kime ve nasıl söyleyeceğimi düşünürken, tekrar uykuya dalmışım. İkinci rüyamda mabut ateşler saçarak üzerime yürüdü. 'Tereddüt mü ediyorsun? dedi, eğer saraydaki ölüm mahkûmu yirmi dört saat zarfında kurtarmıya teşebbüs etmiyecek olursan, sarayı bir ande başınıza yıkıp hâk ile yeksan edeceğim '!" (Sertelli, 1932: 112).

Seyit Ali, Mihracenin dini hassasiyetini bildiği için böyle bir rüya uydurmuştur. Seyit Ali, bu rüya sayesinde Lamaya'nın babasının derhâl serbest kalacağını bilmektedir. Bu arada Seyit Ali'nin anlattıklarından anlaşıldığı kadarıyla Seyit Ali'nin "mabut" dediği şey bir inektir.

Son olarak ele alınan romanlarda görülen bir diğer husus ise karma felsefesidir. Hindu inancına göre hayatın tamamı "maya"dan yani bir illüzyondan ibarettir. Dünyadaki bütün varlıklar "maya"nın tuzağından kurtulmak için çalışmaktadır. Mayanın en büyük tuzağı ise samsara yani varlıkları sonsuza kadar yeryüzüne gelmeye mahkûm etmesidir (Demirci, 1998: 115). Karma felsefesine göre ruhun ölümünden sonra başka bir bedende yeniden dirilmesi o ruha verilen bir cezadır. Sadece affedilen ruhlar bu döngüden kurtulur ve artık reenkarnasyona uğramaz

(Mohapatra, 2002: 214-215). İskender Fahrettin Sertelli'nin *Hint Yıldızı* romanında bu inanışa da gönderme yapılmıştır. Romanda yer alan “*Brahmanlar, iki elile başını kaşıyan, yağmur yağarken yürüyen insanları tel'in ettikleri gibi, bu büyük günahı işleyenlere selâm dahi vermezler. Brahma mezhebinde, bu iki günahı işleyenlerin ruhu, vahşi bir hayvan cismine intikal edeceği kanaati vardır. Brahmanlar bu imanla yaşarlar*” (Sertelli, 1932: 14) ifadeleri karma felsefesini yansıtmaktadır. Romanda bu hususa da değinilerek bir bakıma insanların yaşam tarzı ve hayat felsefeleri hakkında bilgi verilmek istenmektedir. Böylece romanda anlatılan olaylar arasında kuvvetli bir neden-sonuç ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.

SONUÇ

Hinduizm dünya üzerinde en çok inanılan dinler arasında yer almakla birlikte felsefesi ve zengin inanç öğeleri ile daha çok yüzeysel bilinen dinlerden biridir. Bu durumun bir yansıması olarak Türk romanında bu konu fazla dikkat çekmemiştir. Çok sayıda romanın yazıldığı 1929-1933 yılları arasında sadece iki romanda bu konuya yer verilmiş olması bunun en büyük kanıtıdır. Bununla birlikte ele alınan romanlarda Hinduizm inancı ile ilgili ayrıntılı sayılabilecek derecede dinsel öğelere değinilmiştir. Özellikle de İskender Fahrettin'in *Hint Yıldızı* romanı bu konuda dikkat çekmektedir. Romanda Hinduizm ile ilgili ayrıntılı bilgilerin verilmeye çalışılması öncelikle yazarın tarihe ve farklı coğrafyalara olan ilgisinden kaynaklanmaktadır. Yazar bir bakıma bu konuda bilgi sahibi olduğunu okuyucuya ispatlama yoluna gitmiştir. Nitekim aynı durum yazarın başka romanlarında da açıkça görülmektedir. Romanda konunun bu denli ayrıntılı anlatılmasının diğer nedeni ise daha önce de belirtildiği gibi mekânın Hindistan olmasıdır. Romanda gerçekliğin artırılması ve mekân-kurgu uyumunun sağlanması için bu yola başvurulmuştur. A. K. Meram'ın *Mihracenin İntikamı* romanında ise Hinduizm'in daha silik ele alınması romanın üzerine inşa edildiği tez ile ilgilidir. Romanda yasak aşk anlatılırken konu Doğu-Batı çatışmasına ve yozlaşmaya getirilmiştir. Bu noktada mekânın ve kahramanların birer sembol olmaktan öteye gidemedikleri görülmektedir. Sonuç olarak Cumhuriyet Dönemi Türk romanında Hinduizm gibi bir konunun ele alınması Türk romanının konu bakımından zengin bir birikime sahip olduğunu göstermektedir. Popüler aşk romanlarının veya belli bir kanona angaje olmuş romanların hüküm sürdüğü bir dönemde mekân olarak Hindistan'ın seçilmesi ve Hinduizm'in devreye sokulması da daha çok okuyucunun merak duygusunun artırılmak istenmesi ile ilgilidir.

KAYNAKLAR

- Çıkla, S. (2007). Türk Edebiyatında Kanon ve İnkılâp Kanonu. *Muhafazakâr Düşünce*, 13-14, 47-68.
- Demirci, K. (1998). Hinduizm. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 18, (112-116). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

- Kaya, K. (2011). *Hinduizm*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Meram, A. K. (tarih yok). *Mihracenin İntikamı*. Halkın Sesi Matbaası.
- Mohapatra, A. R. (2002). Hinduizm. (H. Işık, Çev.), *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13(13), 211-227.
- Moran, B. (2003). *Türk Romanında Eleştirel Bir Bakış 2*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Nikhilananda, S. (2003). *Hinduizm: Ruhun Özgürleşmesindeki Anlamı*. (A. Özer, Çev.) İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları.
- Özgün, S. (2017). Reşat Nuri Güntekin'in "Yeşil Gece" Romanında İnkılâp Kanonu. *Asos Journal*, (53), 559-582.
- Sertelli, İ. F. (1932). *Hint Yıldızı*. İstanbul: Tefeyyüz Kitaphanesi.
- Solok, C. K. (2009). *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman III*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Taşpınar, İ. (2014). *Doğu Dinlerinde Hac İbadeti Hinduizm ve Budizm*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Tümer, G. (1992). Brahmanizm. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 6, 3293-333. İstanbul.
- Türkeş, Ö. (2002). Güdük Bir Edebiyat Kanonu. M. Gültekingil, T. Bora içinde *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm* (Cilt 2, s. 425-448). İstanbul: İletişim Yayınları.